

Konstytucja 3 maja 1791

*Narodowe
Święto*

*Konstytucji
3 Maja*

USTAWA RZĄDOWA.

PRAWO UCHWALONE

Dnia 3 Maja, Roku 1791.

Konstytucja 3 maja, właśc. Ustawa Rządowa z dnia 3 maja – uchwalona 3 maja 1791 roku ustawa regulująca ustrój prawny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Powszechnie przyjmuje się, że Konstytucja 3 maja była pierwszą w Europie i drugą na świecie (po konstytucji amerykańskiej z 1787 r.) nowoczesną, spisaną konstytucją

► Przyjęcie monarchicznej Konstytucji 3 maja spowodowało opozycję republikanów oraz sprowokowało wrogość Imperium Rosyjskiego, które od 1768 roku było protektorem Rzeczypospolitej i gwarantem nienaruszalności jej ustroju. W wojnie w obronie konstytucji Polska, zdradzona przez swojego pruskiego sprzymierzeńca Fryderyka Wilhelma II, została pokonana przez wojska rosyjskie Katarzyny Wielkiej, wspierające konfederację targowicką – spisek części polskich magnatów przeciwnych zmianie ustroju Rzeczypospolitej. Po utracie niepodległości w 1795 roku przez 123 lata rozbiorów przypominała o walce o niepodległość. Zdaniem dwóch współautorów - Ignacego Potockiego i Hugona Kołłątaja była „ostatnią wolą i testamentem gasnącej Ojczyzny”.

Konstytucja 3 Maja 1791

opracował
Jerzy Krowczyński

 PWN

- ▶ Konstytucja przestała w praktyce obowiązywać (straciła znaczenie) 24 lipca 1792 roku (w momencie przystąpienia króla Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej), czyli po nieco ponad 14 miesiącach, w ciągu których Sejm Czteroletni uchwalił szereg ustaw szczegółowych, będących rozwinięciem jej postanowień. Przestała natomiast być obowiązującym aktem prawnym 23 listopada 1793 roku. Sejm grodzieński uznał wtedy Sejm Czteroletni za niebyły i uchylił wszystkie ustanowione na nim akty prawne.

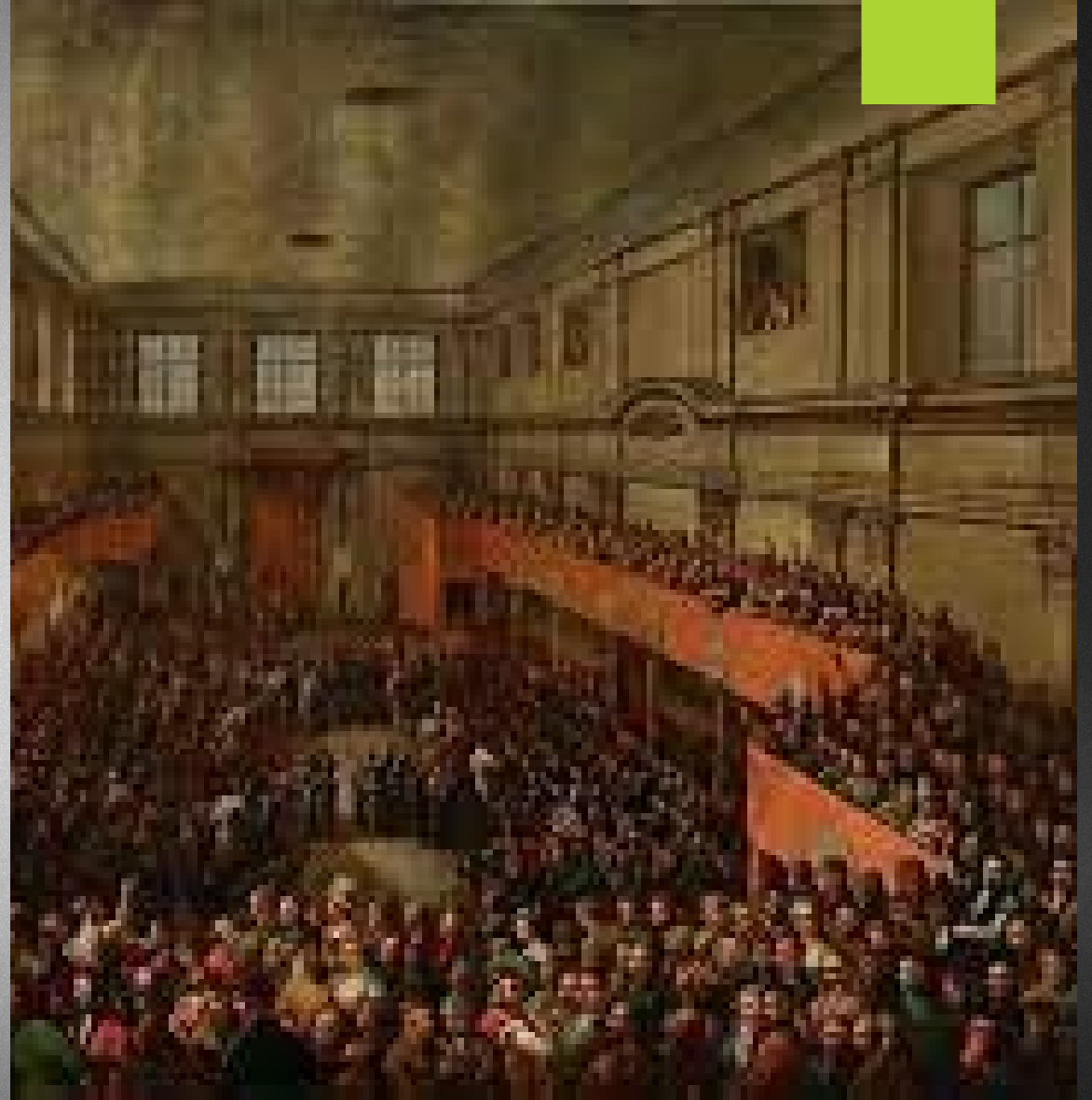
3 MAJA

NARODOWE ŚWIĘTO KONSTYTUCJI

► Ciekawostka Historyczna :

- Konstytucja 3 maja jest jednym z najważniejszych dokonań polskiego parlamentaryzmu.
- Uchwalono ją w 1791 r., w wyniku obrad Sejmu Czteroletniego. Zreformowała system polityczny kraju, wprowadzając trójpodział władzy.
Zniosła konfederację targowicką, liberum veto i wolną elekcję.

► Uchwalona przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego wraz ze stanami skonfederowanymi w liczbie podwójnej naród Polski reprezentujący. Ustawa została zaprojektowana w celu zlikwidowania obecnych od dawna wad opartego na wolnej elekcji i demokracji szlacheckiego systemu politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Konstytucja zmieniła ustrój państwa na monarchię dziedziczną, ograniczyła znacząco demokrację szlachecką, odbierając prawo głosu i decyzji w sprawach państwa szlachcie nieposiadającej ziemi (gołocie), wprowadziła częściowe zrównanie praw osobistych mieszczan i szlachty oraz stawiała chłopów pod ochroną państwa, w ten sposób łagodząc nadużycia pańszczyzny. Konstytucja formalnie zniósła *liberum veto*.

- ▶ Dwa dni po wprowadzeniu konstytucji przez Sejm Wielki, uznano, że 3 maja obchodzone będzie, na pamiątkę tego wydarzenia jako święto narodowe.

- Z powodu niewoli zostało ono zniesione i przywrócone w 1918 r. Władza nie zawsze zgadzała się na świętowanie rocznicy uchwalenia konstytucji.

- Takie obchody nie odbywały się w latach 1946 – 1990, a w roku 1951 zostały całkowicie zniesione. Od 1990 r. wprowadzono w Polsce oficjalne uroczystości państwowe, a od 2007 r. - również na Litwie.

Obchody
Święta 3
maja w
Warszawie
1919 r.

W Pałacu Prezydenckim znajduje się księga, która zawiera rękopis Konstytucji, o wymiarach 40 cm x 25 cm. Oprawiono ją w czerwony safian, zdobiony na przedniej i tylnej okładce geometrycznymi bordiurami, wykonanymi w technice tłoku ślepego. Grzbiet ozdobiono złotymi tłoczeniami, a na szyldziku z czarnej skóry umieszczono złoty tytuł.

Przyjęcie konstytucji

- ▶ Zwolennicy Konstytucji, w obawie przed groźbą użycia siły przez stronnictwo moskiewskie, przyśpieszyli termin obrad nad dokumentem o dwa dni (planowanym terminem był 5 maja 1791) korzystając z faktu, że główni oponenti nie powrócili jeszcze z wielkanocnej przerwy świątecznej. Nie ogłoszono daty rozpoczęcia sesji, tylko imiennie wezwano zwolenników reformy na posiedzenie 3 maja.
- ▶ Wieczorem 2 maja odbyło się w Pałacu Radziwiłłowskim zebranie, na którym odczytano projekt konstytucji. W nocy z 2 na 3 maja w domu marszałka Małachowskiego podpisano „Assekurację” o treści *W szczerzej chęci ratunku ojczyzny, w okropnych na Rzeczpospolitą okolicznościach, projekt pod tytułem Ustawa Rządu w ręku j. w. marszałka sejmowego i konfederacji koronnej złożony do jak najdzielniejszego popierania przyjmujemy, zaręczając to nasze przedsięwzięcie hasłem miłości oiczyzny i słowem honoru, co dla większej wiary podpisami naszymi*

Przyjęcie konstytucji

- ▶ Obrady sejmowe i przyjęcie Konstytucji odbyły się w warunkach zamachu stanu. Miejsce obrad, Zamek Królewski w Warszawie, był strzeżony przez Gwardię Królewską i oddziały wojskowe pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego, który wraz z grupą oficerów znalazł się w izbie zamkowej w pobliżu tronu.
- ▶ Na Zamek przybyło 182 posłów i senatorów (na ogólną liczbę ok. 500), z których 72 było przeciwnikami projektu Konstytucji.

Przyjęcie konstytucji

- ▶ Projekt uchwalenia nowej ustawy wywołał żywe protesty opozycji sejmowej. Poseł kaliski Jan Suchorzewski wyciągnął na środek sali swojego kilkuletniego syna, wołając: *Zabiję własne dziecko, aby nie dożyło niewoli, którą ten projekt krajowi gotuje* (w kilka miesięcy później opowiadał w Wiedniu, że był „bity i deptany” przez członków stronnictwa patriotycznego)]. Wojewoda mazowiecki Antoni Małachowski, kasztelan wojnicki Piotr Ożarowski, postowie poznański Franciszek Mielżyński i podolski Antoni Złotnicki podkreślali obowiązek deliberacji nad każdym projektem, sprzecznosc artykułu o sukcesji tronu z obowiązującymi *pacta convent*, przywoływali też negatywny stosunek do sukcesji tronu wynikający z wielu instrukcji sejmikowych. Zwolennicy projektu podkreślali zagrożenia zewnętrzne, wskazywali na fatalne skutki zachowania poprzedniego ustroju Rzeczypospolitej

Przyjęcie konstytucji

- ▶ Konstytucja została uchwalona przez połączone stany w Sali Senatorskiej. O jej przyjęciu bez czytania przesądził przypadek. Poseł inflancki Michał Zabiełło wezwał do przyjęcia konstytucji, a króla do jej zaprzysiężenia. Władca podniósł rękę na znak, że chce przemówić, co zwolennicy konstytucji poczytali za gotowość Stanisława Augusta do złożenia przysięgi. Król złożył przysięgę na ręce biskupa krakowskiego Feliksa Turskiego, następnie wezwał zebranych do przejścia do kolegiaty św. Jana na nabożeństwo dziękczynne.

Przyjęcie konstytucji

- ▶ Konstytucja została przyjęta większością głosów, co zostało owacyjnie przyjęte przez zgromadzoną publiczność i tłum zgromadzony przed zamkiem. Protest przeciwko uchwaleniu ustawy zasadniczej podpisało 28 osób, jednak niektórzy wycofali później swoje podpisy[.
- ▶ 7 maja marszałkowie sejmowi wydali uniwersał, ogłaszający uchwalenie konstytucji. Głosił on m.in.: *Ojczyzna nasza już jest ocalona. Swobody nasze zabezpieczone. Jesteśmy odąd narodem wolnym i niepodległym. Opadły pęta niewoli i nierzędu*

Przyjęcie konstytucji

- ▶ Rozpoczynające swoje zjazdy 14 lutego 1792 sejmiki ziemskie zaakceptowały Konstytucję. 9 sejmików (wszystkie w Koronie) nie odniosło się do niej w żadnej formie, a 13 ograniczyło się do złożenia podziękowań. 37 sejmików (z czego 27 litewskich) zaprzysięgło Ustawę Rządową, a 19 sejmików (głównie koronnych) dokonało mniej znaczącego zaręczenia dokumentu. Sprzeciwu wobec Konstytucji nie wyraził żaden sejmik

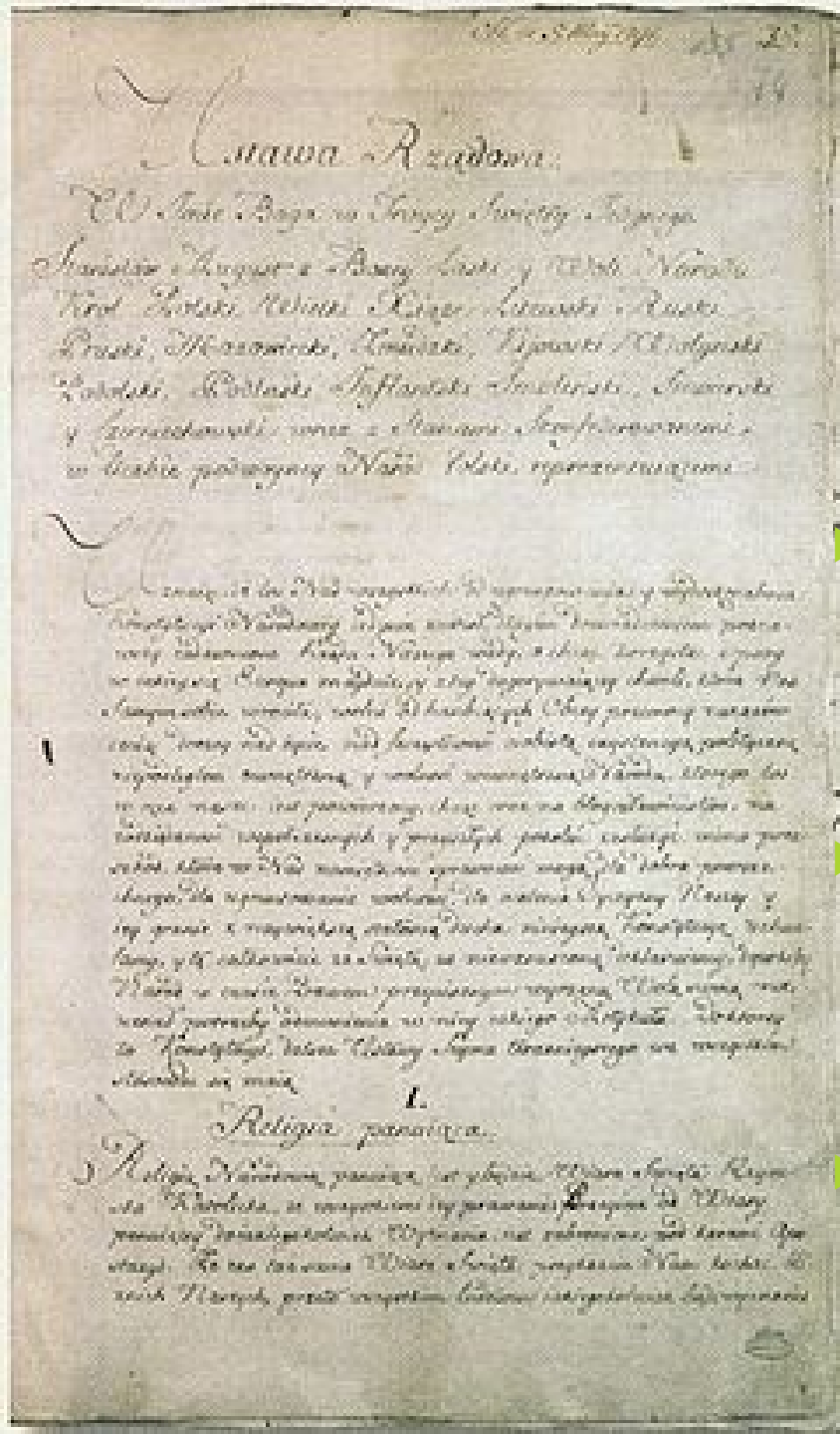

PRAWO UCHWALONE

*w Warszawie Dnia 3. Maja,
Roku 1791.*

Prawo
Uchwalone

Rękopisy Konstytucji 3 maja zawarte są w:

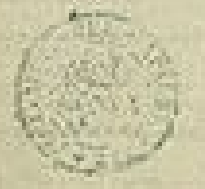
- ▶ księdze Metryki Litewskiej – rękopis spisany na kartach o wymiarach 40 x 25 cm, zaopatrzony jest w podpisy marszałków i członków deputacji konstytucyjnej. Egzemplarz przechowywany był najprawdopodobniej w Bibliotece Królewskiej
- ▶ księdze Archiwum Publicznego Potockich - rękopis spisany na kartach o wymiarach 40 x 25 cm, zaopatrzony jest w podpisy marszałków i członków deputacji konstytucyjnej. Egzemplarz przechowywany był przez członków rodziny Potockich
- ▶ księdze Archiwum Sejmu Czteroletniego - rękopis spisany na kartach o wymiarach 23,5 x 39 cm, zaopatrzony jest w podpisy marszałków. Egzemplarz przechowywany był przez sekretarzy sejmowych.

Ustawa Rządowa.

W imię Boga wcielony w Chrystusie jedynym.

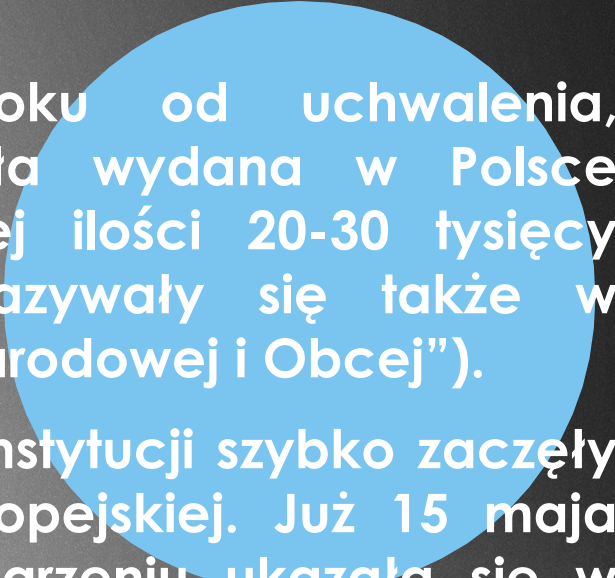
Przewodzący i podpisyjący: Król Polski, Wielki Książę Litwy, Książę Ruski, Książę Szwedzki, Wielki Książę Moskiewski, Wielki Książę Czarnogóry, Wielki Książę Serwii, Wielki Książę Chorwacji, Wielki Książę Wołoszki, Wielki Książę Mołdawii, Wielki Książę Walachii, Wielki Książę Bułgarii, Wielki Książę Grecji, Wielki Książę Turcji, Wielki Książę Persji, Wielki Książę Afganistanu, Wielki Książę Indii, Wielki Książę Chin, Wielki Książę Japonii, Wielki Książę Korei, Wielki Książę Wietnamu, Wielki Książę Filipin, Wielki Książę Indonezji, Wielki Książę Singapuru, Wielki Książę Malezji, Wielki Książę Australii, Wielki Książę Nowej Zelandii, Wielki Książę Japońska, Wielki Książę Koreańska, Wielki Książę Wietnamska, Wielki Książę Filipińska, Wielki Książę Indonezyjska, Wielki Książę Singapurska, Wielki Książę Malajzyjska, Wielki Książę Australijska, Wielki Książę Nowozelandzka.

Ustawa Rządowa, w której mowa o tym, że...
W imię Boga wcielony w Chrystusie jedynym...
Przewodzący i podpisyjący: Król Polski, Wielki Książę Litwy, Książę Ruski, Książę Szwedzki, Wielki Książę Moskiewski, Wielki Książę Czarnogóry, Wielki Książę Serwii, Wielki Książę Chorwacji, Wielki Książę Wołoszki, Wielki Książę Mołdawii, Wielki Książę Walachii, Wielki Książę Bułgarii, Wielki Książę Grecji, Wielki Książę Turcji, Wielki Książę Persji, Wielki Książę Afganistanu, Wielki Książę Indii, Wielki Książę Chin, Wielki Książę Japonii, Wielki Książę Korei, Wielki Książę Wietnamu, Wielki Książę Filipin, Wielki Książę Indonezji, Wielki Książę Singapuru, Wielki Książę Malezji, Wielki Książę Australii, Wielki Książę Nowej Zelandii, Wielki Książę Japońska, Wielki Książę Koreańska, Wielki Książę Wietnamska, Wielki Książę Filipińska, Wielki Książę Indonezyjska, Wielki Książę Singapurska, Wielki Książę Malajzyjska, Wielki Książę Australijska, Wielki Książę Nowozelandzka.

W imię Boga

- ▶ W przeciągu jednego roku od uchwalenia, Konstytucja 3 maja została wydana w Polsce czternaście razy, w łącznej ilości 20-30 tysięcy egzemplarzy. Przedruki ukazywały się także w gazetach (np. w „Gazecie Narodowej i Obcej”).
- ▶ Informacje o uchwaleniu Konstytucji szybko zaczęły się ukazywać w prasie europejskiej. Już 15 maja 1791 wzmianka o tym wydarzeniu ukazała się w „Gazecie Lejdejskiej”. 20 maja informacje na ten temat podały: „The Times” oraz „The Morning Chronicle”. W czerwcu 1791 w trzech brytyjskich gazetach ukazał się przetłumaczony tekst Konstytucji 3 maja.

Święto Konstytucji 3 maja

► Dzień 3 maja 1791 roku został uznany *Świętem Konstytucji 3 Maja*. Obchody tego święta były zakazane podczas rozbiorów, a ponownie jego obchodzenie zostało wznowione w II Rzeczypospolitej w kwietniu 1919 roku. Święto Konstytucji 3 Maja zostało zdelegalizowane przez hitlerowców i Sowieców podczas okupacji Polski w czasie II wojny światowej, a po antykomunistycznych demonstracjach w 1946 r. nie było obchodzone w Polsce, natomiast zostało zastąpione obchodami Święta 1 Maja. W styczniu 1951 r. święto 3 maja zostało oficjalnie zdelegalizowane

- ▶ W roku 1981 ponownie władze świętowały uchwalenie majowej konstytucji. Do roku 1989 w tym dniu często dochodziło w Polsce do protestów i demonstracji antyrządowych i antykomunistycznych. Po zmianie ustroju, od kwietnia 1990 r. Święto Konstytucji 3 Maja należy do uroczystości obchodzonych polskich świąt. W roku 2007 po raz pierwszy na Litwie obchodzono święto Konstytucji 3 maja.

▶ **Opracował Kamil
Wołoszyn Klasa 3E**